

1928

KÜLÖNLENYOMAT

II. kötet

Helytörténet 4. (8.) szám

REV. 2009.

MAGYAR SZEMLE

A szerkesztőbizottság elnöke
GRÓF BETHLEN ISTVÁN

MAGYARY ZOLTÁN
APRILIS

1. A nagybirtok történeti szerepe	SZEKFŰ GYULA
2. Az alföld ősi magyar településmódja	GYÖRFFY ISTVÁN
3. Vezető szakemberek képzése	MAGYARY ZOLTÁN
4. A mai ifjúság	WEIS ISTVÁN
5. Lakáspolitikai és építkezés	CZAKÓ ISTVÁN

KISEBBSÉGI MAGYAR SORS

Milyen az erdélyi agrárreform?	SZÖVÉRDY ZOLTÁN
Az agronomokról	JANCsó BENEDEK
A csehszlovákiai magyarok és németek viszonya	FLACHBARTH ERNŐ
Tót elkeseredés	STEIER LAJOS

FIGYELŐ

Dürer	GLATZ KÁROLY
A hírlap az iskolában	BALOGH JÓZSEF
A magyar nyelv válsága	ECKHARDT SÁNDOR
Végzetes évek	BALLA ANTAL
A német választások előtt	VÉRTESI DEZSÓ
Márciusi szemle	RAKOVSZKY IVÁN
Külpolitikai szemle	OTTLIK GYÖRGY
A máramrosi skizma=per	MISKOLCZY ÁGOST

Szerkeszti
SZEKFŰ GYULA

BUDAPEST
1928

Egyes szám ára 2 P

KÜLÖNLENYOMAT

A
MAGYAR SZEMLE

1928 ÁPRILISI SZÁMÁBÓL

Móricz Zsigmond Városi Könyvtár - Tata

REV. 2009.

REV. 2017.

VEZETŐ SZAKEMBEREK KÉPZÉSE.

A NAPOKBAN jelent meg az Országos Ösztöndíjtanács tagjainak kinevezése, miután a kultuskormány, tudománypolitikai művének e stádiumában, az 1927 évi XIII. törvénycikkkel ez ösztöndíjtanácsot felállította és neki a jövő vezető magyar szakembereinek kiválasztására döntő szerepet biztosított. Az Ösztöndíjtanácsnak a magyar nemzeti életben kijutó ez a nagyjelentőségű szerepe teszi szükségessé, hogy a magyar nemzeti közvéleményt róla tájékoztassuk.

AZ ÖSZTÖNDÍJTANÁCS hosszabb szervező munka betetőzéseként jött létre. Azzal, hogy országunk a szomorú békével függetlenségét visszanyerte, az a feladat hárult készületlenül rája, hogy minden téren maga gondoskodjék ügyeinek legjobb ellátásáról és nemzetközi viszonylatokban való érvényesítéséről is. Tisztában vagyunk már azzal, hogy itthon a kormányzat, a közegészségügy, a szociálpolitika, a közgazdaság, a mezőgazdaság, a technika, a közoktatás, tudomány és művészet minden terén és külföldön nemcsak a szoros értelemben vett külképviselő, hanem a nemzetközi élet minden terén a nemzetközi mérték szerint is helyüket megálló szakembereken múlik az ország jövő érvényesülése. A külföldön való érvényesülésnek egyik nélkülözhetetlen feltétele az alapos szakképzettségen kívül a jó nyelvismeret és kellő nyelvismerettel bíró emberek nem állnak ezidőszerint megfelelő számban rendelkezésre. És hogy a jövőben kellő számban legyenek, ez kettős feladat megoldásától függ. Egyrészt attól, hogy a külföldi nyelvek eredményes tanítása már a középiskolában biztosítva legyen, amihez kitűnő középiskola tanárok kelljenek, másrészt, hogy az arra alkalmasak a főiskolai tanulmányok alatt és után valóban vezető szakemberekké képeztesse és egyúttal idegen nyelvtudásuk is a szóban és írásban való vitatkozás készségeig kifejlesztessék. Más szóval egyrészt mindenféle irányú kiváló szakemberekről, másrészt azok kitermelésének előfeltételül a középiskolában kitűnő német, francia, angol, olasz tanárokról kell gondoskodni. Mindkét csoport kiképzése csak úgy lehet teljes, ha hosszabb idejű külföldi tartózkodásban van részük és ez vezette a kormányt arra, hogy a kellő számú külföldi ösztöndíjat állandóan intézményesen biztosítsa. Ez a magyar törvényhozás hazafias áldozatkészségéből már sikerült is. Itt merül fel azonban az első kérdés, amelynek helyes eldöntésétől a siker nagyrésztben függ. Milyen módon érjük el azt, hogy a külföldi ösztöndíjak, amelyeknek száma ezidőszerint körülbelül évi 200, valóban a maximális hasznot hozzák? Az 1927 évi XIII.

REV. 2009.

REV. 2017.

törvénycikk kétféle eszközt jelöl ki e célra: a külföldi magyar intézeteket, valamint ösztöndíjakat és kutatási segélyeket, amelyek a bel-, vagy külföldre szólnak. Az eszközök célszerűsége felől állandóan hangzanak fel különböző vélemények és ezért álljanak itt azok a szempontok, amelyek a kérdés tárgyilagos megítéléséhez szükségesek.

A komoly értelemben vett szakemberré való képzés csak az egyetemi tanulmányok befejezése után lehetséges. Az egyetemi tanulmány főleg az illető szakban való általános műveltséget nyújtja; vegyük a jogtudomány, vagy az orvostudomány példáját, mely területeken a szakszerű elmélkedés csak az általános jogászi, vagy orvosi képzés birtokában lehet gyümölcsöző. S hasonló a helyzet a többi szakokban is. Ahhoz azonban, hogy valaki specialista, valamely szaknak oly ismerője legyen, hogy abban megbízható, önálló ítélettel bíró és a szakmát továbbfejlesztő kezdeményezésre képes legyen, a szakma külföldi művelésének és irodalmának ismeretére is támaszkodó széleskörű tudás és a szellemi fejlettségnek tapasztalat szerint általában csak az egyetemi diploma megszerzését követő években bekövetkező érettsége szükséges. Ez a felismerés az oka annak, hogy a tudósok, művészek és szakemberek magasabb kiképzésének előmozdítására szolgáló ösztöndíjak elvben csak az egyetemi tanulmányok befejezése után nyerhetők el, azaz mint a külföldön hívják, posztgraduált ösztöndíjak. Ezzel kapcsolatos egyúttal az, hogy tudós, művész, vagy szakember képzését nem tekintjük befejezettnek eredményes külföldi tanulmányok nélkül.

Mikor tekinthető eredményesnek a külföldi tanulmány? Aki először van külföldön és telepszik meg hosszabb ideig valamely szellemi centrumban, amint az tanulmányok szempontjából szükséges is, a nyelvi nehézségek, az új viszonyok és új emberek részéről kapott hirtelen és nagytömegű új benyomás között belső biztonságát jóidőre elveszti és mentül kiválóbb és mentül többet nyújt az a környezet, amelybe került, a meghiggadás a sok új benyomás feldolgozásával annál tovább tart. Ez, tapasztalat szerint, többnyire egy esztendőbe kerül és ha az ösztöndíj csak egy évre szól, ami alatt tulajdonképpen 8—9 hónapi külföldi tartózkodást kell érteni, mert az egyetemi tanulmányi idő ott sem tart tovább, az ösztöndíj tulajdonképpen akkor jár le, amikor az ösztöndíjas annak teljes mértékben hasznát vehetné. Ezért kívánatos, hogy mindazoknál, akik az első évben megállták a helyüket, az ösztöndíj második s ha indokolt, harmadik, vagy további évre is meghosszabbítható legyen. Ha pedig valaki nem bizonyult rá alkalmasnak, vagy méltónak, akkor mielőbb, esetleg az első év vége előtt is vissza kell hívni.

A többéves külföldi tanulmányok különösen fontosak a német, francia, angol és olasz nyelvszakos középiskolai tanárookra nézve, akiktől a középiskolai modern nyelvtanítás nagyfontosságú tökéletesítését várjuk. Ezeknél kívánatos az, hogy minél előbb jussanak az illető nyelvet beszélő környezetbe és ezek az egyetemen, akik a posztgraduáltság alól kivételt alkotnak. A középiskolai modern nyelvszakos tanárjelöltek első külföldi évi kiküldetésüket már az alapvizsga sikeres letétele után, tehát harmadik egyetemi évük alatt kaphatják. A negye-

diket a tanárképzés szabályaiban előírt nemzeti tárgyak és szakvizsgájuk, valamint szigorlataik miatt hazai egyetemen kell tölteniök, de szakvizsgájuk letétele után már mint posztgraduáltak térhetnek vissza a külföldre további egy, vagy két évre. Ennek az egyéves megszakításnak a tanulmányok között nem jelentéktelen haszna is van annyiban, hogy a posztgraduáltan külföldre visszatérő ifjú jobban tisztában van tudásának hiányaival és azzal, hogy a külföld számára mit nyújt.

A másik fontos kérdés annak eldöntése, hogy a külföldi ösztöndíjasok milyen módon veszik ösztöndíjuknak nagyobb hasznát, úgy-e, ha azt úgynevezett kézi ösztöndíj gyanánt kapják és magukra hagyatva töltik az időt ott és úgy, ahogyan legjobbnak tartják, vagy pedig, ha külföldi Collegium Hungaricumban való elhelyezésben részesülnek, ami lakást, élelmezést, mosást, a tanulmányi költségek fedezését, tehát tulajdonképpen természetben adott ösztöndíjat jelent. A stereotíp kifogás, mellyel a kérdést a kollégiumok rovására gondolják a tájékozatlanok eldönthetni, az, hogy a magyar ifjak a kollégiumban egymásközt, tehát magyar környezetben vannak és ezáltal a külföldi tartózkodásnak egyik legnagyobb előnyét elvesztik. A valóság azonban a következő: tapasztalataink mindkét irányban vannak. Bécsben és Berlinben a Collegium Hungaricum már négy éve működik, Párizsban viszont a magyar és francia kormány ösztöndíjával évenként mintegy 25 magyar ifjú él kollégium nélkül, valamint a kollégium nélküli életre vonatkoznak azok a tapasztalataink is, amelyeket azokban a különböző városokban szerzünk, ahova konkrét tanulmányok miatt kivételesen, nem rendszeresen megy egy-egy ösztöndíjas. Tehát a kollégiumi és a kézi ösztöndíjas rendszerre nézve párhuzamos tapasztalataink vannak, amelyek azoknak meglehetősen pontos összehasonlítását lehetővé teszik és az eredmény a kollégiumi rendszernek igen nagy előnyeit bizonyítja.

A Collegium Hungaricumok nagy gonddal kiválasztott, pedagógiai tapasztalatokkal bíró igazgatónak állandó vezetése alatt elsősorban a megélhetés gondjaitól való teljes mentesítést biztosítják az ösztöndíjasoknak, akik ott teljesen ingyenes ellátásban és a fizetéses kollégisták az önköltséget fedező díjnak befizetése ellenében teljes ellátásban részesülnek. Az ellátás annak következtében, hogy az igazgató a helyi viszonyokkal az évek során át alaposan megismerkedik, sokkal jobb, mint amilyent ugyanazért a pénzért a magárahagyott ösztöndíjas magának megszerezhetne. A kollégium azonkívül a tapasztalatok felhalmozását és évről-évre való jobb kihasználását jelenti tanulmányi és társadalmi téren az állandóan változó ösztöndíjasok számára. Az új ösztöndíjas megérkezésének percétől kezdve részesül a tapasztalt és az összes egyetemi, tudományos és hatósági kapcsolatokkal bíró igazgatónak támogatásában és tanácsaiban, akinek segítségével ahhoz a professzorhoz, vagy abba az intézetbe mehet, amelyre leginkább van szüksége és a kollégiumi igazgatók mindenütt ki tudták vívni az összes szóhajóvó hatóságoknak azt a bizalmát, amely számukra lehetővé teszi, hogy a kollégisták tanulmányai számára a legkedvezőbb feltételeket biztosítsák. Gondoskodnak ezenkívül arról, hogy a kollégisták az illető város és ország alapos megismerésére tervszerűen

eljuthassanak, a kollégium kézi könyvtárában a tudományos és általános műveltségű szakkönyvek mellett az illető város, nép és ország megismerésére szükséges főbb művek is rendelkezésre állnak, helybeli szakemberek részéről múzeumi vezetéseket és művészettörténeti előadásokat rendeznek, továbbá, ami egyike a legfontosabbaknak, a kisebb nyelvtudásúak számára nyelvgyakorlati órákat tartatnak a kollégium költségén, az illető ország nyelvét jól bírók számára pedig egy második idegen nyelv, a német mellett a francia vagy az angol tanulására is adnak órákat. Az ösztöndíjasok ilymódon a kollégiumban mindazt megkapják, ami a legbehatóbb tudományos munkásságot lehetővé teszi. Maga a tulajdonképpeni szakmunkásság természetesen nem a kollégiumban, hanem a szemináriumokban, klinikákon, kutató intézetekben, vagy a könyvtárakban folyik és az ösztöndíjas a nap legnagyobb részét ezeken a helyeken, tehát egyúttal Berlinben, Bécsben, németek, Rómában olaszok közt, nem pedig honfitársai közt tölti és többnyire csak este, részben ezenkívül délben, találkozik a kollégiumban magyar ösztöndíjas társaival. Ez az együttlét azonban szintén nagy előnyökkel jár egyrészt azért, mert a különféle szakmabeli ösztöndíjasoknak látókörét az együttes eszmecsere rendkívül tágítja és különösen a szellemtudományok művelőinek természettudósokkal és viszont való állandó érintkezése kölcsönösen nagyon termékeny. Egyúttal azonkívül ez a naponkénti eszmecsere az ösztöndíjasok versenyének is a legbiztosabb ösztönzője, amely versenyt azáltal tudtuk mindeddig fenntartani, hogy az ösztöndíjasoknak a legjobbak közül való kiválogatása sikerült, ami a kollégium nagyigényű tudományos szellemét biztosítja és a kevésbé tehetségesek számára is szárnyatadóvá teszi. Azt az egyetlen hátrányt pedig, amit ez a naponkénti mindössze 1—2 órás magyarokkal való érintkezés a nyelvtanulás szempontjából okozhat, ellensúlyozza az, hogy a kollégiumok 1—2 német, illetve olasz ifjút vesznek be étkezésre, esetleg lakás fejében a kollégiumba, hogy ezáltal a magyar beszédet megakadályozzák, valamint az a sok társadalmi összeköttetés, amit az ösztöndíjasok a kollégium nélkül megszerezni nem tudnának. A kollégiumnak tehát nagyszámú és nagyfontosságú előnyei vannak és hátrányai nagyon ellensúlyozhatók.

Ezzel szemben áll a párizsi tapasztalat. Ott a magyar ösztöndíjasok három év óta kézi ösztöndíjakkal küszködnek. Megkapták itthon a kiutazás költségét és az ösztöndíj első részletét, a további részleteket pedig a párizsi magyar követség fizette ki nekik. Évközben és az év végén beszámoló jelentéseket kellett írniok, ezenfelül azonban csak itthoni professzoraiktól kaphattak egypár általános útbaigazító szót. Ott kint küzdöttek a lakáskereséssel és a végén a sok különböző híru diákhótel valamelyikében telepedtek meg. Próbálgatták a különböző vendéglőket és ritkán találták meg azt, ami jó és viszonyaikhoz képest olcsó is. A beiratkozásnál nem volt tanácsadójuk. Nyelvismereteik is kezdetben hiányosak, elfogultak és kérdezősködni nem tudnak. Hozzájárul Párizs számos világvárosi csábítása, a jó értelemben is vett számos kulturális benyomás, ami szaktanulmányi céljaitól az ösztöndíjast sokféle irányban eltérítheti. Az eredmény az, hogy csak a legszívósabbak és a legéletrevalóbbak tudnak e sok akadályon diadalmaskodni és a

lakás és élelmezés gondjait több-kevesebb sikerrel rendezve rövidesen választott szaktanulmányaikra koncentrálni erejüket. De Párizsban az eddigi tapasztalatok szerint az ösztöndíjasoknak számottevő része elkallódik, pénzével rosszul gazdálkodik, némelykor éheznek, és év végén ki nem elégítő jelentést tud csak előterjeszteni. És évközben nehéz ellenőrizni munkájukat; ha az ösztöndíjat megkapták, egy évig mindenestre élvezik. A kollégiumoknál eredménytelenség ki van zárva, legfeljebb kisebb fokú a siker, de ha a választás netalán nem lett volna sikeres, az ösztöndíjast az igazgató hamarosan visszaküldi. Párizsban is voltak, akik beváltak és második, vagy harmadik évre is megkapták az ösztöndíjakat, ezek ott is becsületet hoznak hazájukra, de azt, bár megkíséreltük, nem lehet elérni, hogy ezek a folytatólag kimenő ösztöndíjasok első évben kikerülő ösztöndíjas társaiknak az övékétől eltérő más szakmákban a beiratkozásnál tanulmányi tanáccsal szolgálhassanak és azokat később is vezethessék. Ezért már az 1927/28 tanévben az egyik ösztöndíjat a kultuszminiszter arra fordította, hogy egy középiskolai tanárt, aki az egyik vidéki egyetem francia tanszékének tanársegéde és Párizst korábbi tanulmányaiból már jól ismeri, azzal a megbízással küldte ki, hogy 1927 őszén az ösztöndíjasok előtt néhány héttel kiutazva, számukra alkalmas szobákat foglaljon le, jó vendéglőket válasszon ki és beiratkozásuk körül őket tapasztalataival és összeköttetésekkel támogatva, évközben is gyámolítsa. Ez az intézkedés meg is hozta a maga üdvös hatását. A párizsi magyar ösztöndíjasok az idén tanulmányidejüket sokkal jobban kihasználják és az évközben küldött jelentéseik is nagy változást bizonyítanak. De így is szükségük volt arra, hogy vezetőjük velük találkozhassék, egymásnak munkáikról beszámolhassanak, egymásnak tanácsot adhassanak állandó találkozó helyen, amit egy kávéháznak sarkában, mint ahogy az első években történt, eredményesen mégsem csinálhatnak. Tehát bérelni kellett egy hotelszobát a Sorbonne közelében, ahol találkozhatnak, ahol külön a kezdők és külön a haladottabbak francia órákat vesznek összeadott hozzájárulásaikból és ahol egy kézikönyvtár kezdetei alakulnak ki, amely a párizsi könyvtárakban nem található magyar könyveket és a tőlük Magyarországra nézve mindenféle szemináriumokban, ahol tanulmányaikat végzik, intézetekben stb. gyakran kért adatokra vonatkozó forrásokat tartalmazza. A viszonyok kényszere viszi őket tehát abba az irányba, hogy kézi ösztöndíjas voltuk ellenére is tömörüljenek céljaiknak jobb elérése végett, mert különben szétszórortan felőrlődnek. Ez a döntő érv a kollégiumok helyessége és a berlini, bécsi és római kollégiumok után, amelyek már megvalósultak, a párizsi Collegium Hungaricumnak is a mielőbbi megalkotására, amellyel együtt gróf Klebelsberg Kunó a külföldi kollégiumoknak teljes hálózatát fogja utódainak átadhatni. Angliában a helyzet azért más, mert a college rendszer ott régen ki van fejlődve s a magyar ösztöndíjasok azokban elhelyezkedve sok előnyt élveznek, amelyekben más országokban nem részesülhetnek.

És még egy nagyfontosságú érv szól a Collegium Hungaricum mellett. Igazán nem mondhatjuk el magunkról, hogy a külföldön Magyarországot jól ismernék, vagy hogy túl sok barátunk volna. Ennek

a helyzetnek már nagy kárát vallottuk és a jobb jövő feltétele, hogy rajta változtatni tudjunk. A változtatásnak az úgynevezett propaganda kétes értékű eszköze. Viszont a pusztán tudományos, vagy művészeti munka, a pusztán kulturális produkció mindig imponál és minden körülmények között lehetséges is, amikor bármely más érvényesülésnek a lehetősége ki lehet zárva. Kis nemzetnek, amilyen mi is vagyunk, nem is lehet reménye arra, hogy erejével, számbeli súlyával érvényesüljön, de viszont tőle függ, hogy tudásban és kvalitásban hova emelkedik és hány versenytársát szárnyalja túl. E téren tapasztalatból tudjuk már, hogy az ösztöndíjak mit jelent. Ha az eddigi néhány év tapasztalataiból csak arra hivatkozunk, hogy Berlinben a Kaiser Wilhelm Intitutok igazgatói aziránt tudakozódtak a magyar kultuszminisztérium egyetemi ügyosztálya főnökétől, hogy hogyan választjuk ki a magyar ösztöndíjasokat, mert feltűnt nekik, hogy mily kiváló tehetségűek; vagy hogy Párizsban az egyik ösztöndíjasról, aki egyébként sub auspiciis gubernatoris doktora a budapesti egyetemnek és most már harmadik éve van kint chinológiai tanulmányok végett, hogy ezáltal a magyar östörténeti kutatásnak egy eddig érintetlen területén végezhesen beható kutatásokat, világhírű francia professzorai kintartózkodásának első féléve után úgy nyilatkoztak ugyancsak e sorok írója előtt, hogy őt nem tanítványuknak, hanem kollegájuknak tekintik; vagy végül, ha Komjáthy Gyulának, a fiatal rézmetszőnek és grafikusnak, Londonban a napilapokból is már ismert páratlan sikerére utalunk, hogy tudniillik két hónappal kint végzett munkája után az első angol múzeumok szerezték meg műveit, az első angol művészeti folyóiratok hozták róla magasztaló cikkeket és a legnagyobb angol kiadó cég kötött vele oly szerződést, amely maga biztosítja azt, hogy Angliában az elsőrendű ünnepektől közé számítsák, akkor kétségtelen, hogy ezen az úton felbecsülhetetlen eredményeket érhetünk el. Nekünk, Istennek hála, vannak nagyszámban kiváló tehetségeink. Ezeket kell jól kiválasztanunk és kitűnő hazai egyetemeken és főiskoláinkon nyert kiképzésük után a nemzetközi légnemzés kibírására is megedzeni azáltal, hogy a modern nyelveket jól megtanulják, nemzetközi látókört kapjanak, a külföldi viszonyokat és a külföldi szakmájukbeli vezető embereket megismerjék, külföldi kartársaik közt barátokat szerezzenek és ezáltal a magyar ügy erős és tekintélyes képviselőivé váljanak. Amit azonban egy-egy ember a nagy világon csinálni tud, az csak egy csepp a tengerben. A munkát meg kell szervezni és intézménnyel szemléltetővé tenni, akkor a hatás állandó és koncentrált. Erre is való a külföldi kollégiumok. Azokban a magyar ifjúság színe-java kell, hogy évről-évre találkozzék a hiyatott és lelkes igazgatónak vezetésével, esetleg egy nagytekintélyű egyetemi tanár kurátorsága mellett, aki, mint Gombocz Zoltán Berlinben, az egyetemi katedrán is hirdeti a magyar tudomány módszerét és eredményeit, ez együttvéve nem tévesztheti el a maga meggyőző hatását. A diákok többet tanulnak és az ösztöndíjuknak nagyobb hasznát veszik a kollégiummal, mint a nélkül és azonkívül sokat nyer maga a nemzeti ügy, mert nemcsak az ösztöndíjasokban nyer kiváló szakembereket, amire hazatérnek és kifejlődnek, hanem ezenfelül a Collegium Hungaricum kint meggyőzően és megtámadhatatlanul

hirdeti a magyar kultúra egyenrangúságát, oszlatja el ismeretlenségünk kódét és cáfolja pozitív teljesítményekkel a rólunk terjesztett rossz véleményeket.

TUDÓSOK, művészek és szakemberek képzésére tehát szükség van s annak legmegfelelőbb eszközei a külföldi kollégiumokban és ösztöndíjakban, valamint az azokhoz járuló hazai kutató ösztöndíjakban rendelkezésre is állnak. Ez azonban a szervezetnek csak egyik része. Intézményesen biztosítani kellett azt is, hogy az ösztöndíjakat mindig a legméltóbbak kapják és hogy azokat tudománypolitikai céltudatossággal használjuk fel. Ennek a célnak megoldására van az Országos Ösztöndíjtanács hivatva. Feladata, hogy állandóan figyelemmel kísérje a tudományágak művelőinek megoszlását mind a szellemi, mind a természettudományok terén; felhívja a figyelmet olyan tehetségekre, akiknek tudományos kutatásra való kifejlesztése biztosítandó; kísérje állandó figyelemmel a tudományos munkálkodást a bel- és külföldön a végből, hogy az egyes tudományágak vezető tudósait vagy a legmegfelelőbb intézeteket kijelölhesse, hogy a magyar ösztöndíjasok ezekre a legjobb helyekre legyenek küldhetők; és megtörténjék valóban a tehetségeknek kiválogatása az ösztöndíjak számára. Ennek a sokoldalú célnak állandó legjobb betöltésére egyetlen ember nem lehet alkalmas. Különösen nem végezheti ezt a változó miniszter, aki a politikai befolyásoktól sem tud elzárkózni. A tehetséges ifjúság legjobb ismerője a professzori kar. Az egyes szakmák, sőt az egyes fakultások és egyetemek partikuláris törekvéseit azonban össze kell foglalni az egységes nemzeti cél szolgálatára. Ezt igyekszik az Ösztöndíjtanács elérni abban az összeállításban, amelyet a törvény az összes fakultások és főiskolák s az összes tudományágak képviselőinek mindig korszerű tudománypolitikai munkára képes szervezetben való összefoglalásával igyekezett megoldani. A Tanács most kezdi működését. Hogy mennyire fogja az eléje tűzött feladatot megoldani tudni, attól függ a szervezet értéke. A miniszter fenntartotta magának a téves határozatok korrektívumának lehetőségét. Nincs azonban az a szervezet, amely beválnék akkor, ha az azt betöltő emberek nem töltik meg lélekkel. Az Ösztöndíjtanács felállítása és hatáskörének megállapítása oly módon, hogy a miniszter a maga hatáskörét ruházza át egy a tudományoknak lehetőleg egész területét és a magyar ifjúsággal foglalkozó minden főiskolát magábanfoglaló testületre, hogy a tudományos munka területén hasznos szolgálatokat tenni tudó autonómiát ezen a téren is szerephez juttassa, egyik láncszeme a háború utáni építő magyar tudománypolitikának, amely az eddiginél nagyobb tudatossággal igyekszik a magyar nemzet szellemi erejét magasra tűzött célok elérésére minél teljesebben összefoglalni. Lehet, hogy az új szervezet hibás, lehet az, hogy maga a törvény jó, de a végrehajtása tökéletlen, a tudománypolitikának az a módszere és tudatossága azonban, amely ezt az úttörő megoldást létrehozta, biztosíték arra, hogy az esetleges tökéletlenségek fokozatos kiküszöbölésén örködni fog.

MARAD a gondolatsor utolsó láncszeme. Vannak tehetségeink és azokra szükségünk van. Megvannak kiképzésüknek eszközei és kivá-

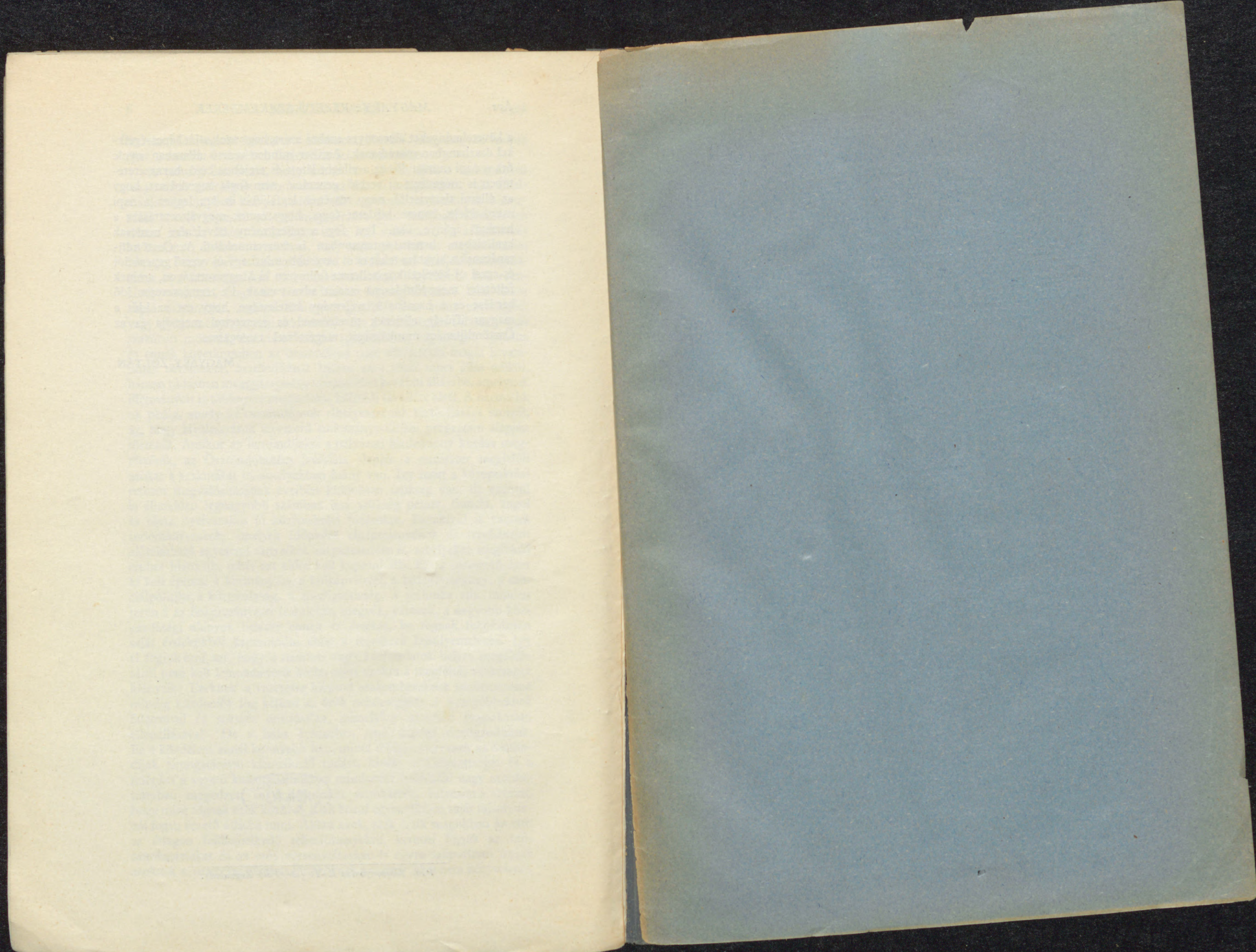
lasztásuknak legjobbnak tartott módszere. Kérdés, hogy hogyan tudjuk őket a nemzet érdekében legjobban fel is használni.

A törvény kimondja, hogy azokat az ifjakat, akik a tudományos ösztöndíjra méltóknak bizonyultak, az állami szolgálatban való alkalmazásnál előnyben kell részesíteni. Az egyetemi tanulmányok befejezését követő képesítő oklevél megszerzése után ösztöndíj élvezetében töltött időt az állami szolgálatba is be kell számítani, ha a kinevezés az ösztöndíj élvezetét nyomban, vagy legfeljebb két év megszakítással követi. Tehát ezek a kedvezmények is biztosítani akarják boldogulásukat és a közszolgálatra való felhasználásukat. Figyelembe kell ezenkívül vennünk, hogy az ösztöndíjasok legnagyobb része csak akkor kapja ösztöndíját, amikor mint posztgraduált már mint tanársegéd, vagy gyűjteményegyetemi tisztviselő, vagy a közszolgálat valamely más szakában működő tisztviselő magát specializálta, képességeit igazolta és ennek következtében az ösztöndíjjal csak tökéletesíti magát hivatásának betöltésére, ösztöndíjának lejártá után tehát nincs állás nélkül, hanem tudásban meggyarapodva visszatérhet korábbi állásába, amelynek illetményeit is többnyire megtartotta külföldi távolléte alatt. A harmadik ok pedig, amely az ösztöndíjasok elhelyezésének biztosítására szolgál, az, hogy kiválasztásuk tervszerű tudománypolitikai program alapján történik. Amikor az ösztöndíjakra a pályázati hirdetmény kiírása megtörténik, az Ösztöndíjtanács javaslata alapján a miniszter megjelöli azokat a szakmákat is, amelyekben hiány van. Így most a középiskolai reform megvalósításának éveiben különösen szükség van, de ezentúl is állandóan legnagyobb számban lesz szükség német, francia, angol és olasz nyelvszakos jó középiskolai tanárookra. Ezenkívül is vannak tudományszakok, amelyek időnként elnéptelenednek és rendszerint előrelátható egyetemi tanszékek megüresedése is, amelyekre megfelelő ember hiányzik, tehát azt előre kell képezni stb. Ezt a tervszerűséget ki kell építeni a kormányzat, a külképviselet, a közegészségügy, a szociálpolitika, a közgazdaság, a mezőgazdaság, a technika stb. minden terén s az önkormányzati testületek, megyék, városok, a nagyobb közgazdasági alanyok belátva ennek az értékét, be fognak fokozatosan saját érdekükből kapcsolódni ebbe a tervszerű fajsúlyemelésbe. Így el fogjuk érni azt, hogy a nemzeti nagy közfeladatok helyes megoldásáról nem kell lemondanunk azért, mert azokra a megfelelő szakember hiányzik. Ezeknek a vezetésre hivatott szakembereknek természetesen mindig küzdeniök fog kelleni az örök nehézséggel: a gyengébbeknek falanxával és sokszor öntudatlan, némelykor azonban rosszakaratú ellenállásával. De a haza érdekében nem szabad elcsüggednünk. Ez a küzdelem annál könnyebb lesz, minél többen szereznek az ösztöndíjak támogatásával kiemelkedő tudást, kiváló szakképzettséget és a miénket a vezető kultúrállamokban mindenütt felülmúló nagy munkáiramban megedzett és fegyelmezett munkaerőt, valamint a szerint, hogy mint fognak ezek közül az ifjak közül egyre többen saját fajsúlyuknál fogva vezető állásba jutni. Akkor ezek, akik érzik magukban az erőt az átlagon felülemelkedő teljesítményekre, keresni fogják az erős munkatársakat és az erős versenytársakat és egyre szaporítani fogják azoknak a vezetésre hivatott főnököknek a számát, akik nem kénytelenek

a követelményeket alacsonyra szabni azért, hogy azok saját képességeikkel összhangban maradjanak. Amikor minden vezető államban nyolc óra a napi munkaidő, ez a világot látott és erejében bízó, hazaszeretében is megedzett új vezető generáció nem fogja engedni azt, hogy az állami tisztviselők nagy részének legfeljebb öt óra legyen a napi munkaideje, hanem hirdetni fogja, hogy ennek megváltoztatására a hazának igénye van. Így fog a teljesítmény növelésére nemcsak kvalitásban, hanem quantumban is közremunkálni. Az Ösztöndíjtanácsnak a hivatása tehát nem kevesebb, minthogy új vezető generációt és azzal új közéleti közszellemet fejlesszen ki Magyarországon, aminek feltételei meggyőződésem szerint adva vannak. Ez természetesen idő kérdése és a hazafias közvélemény kötelessége, hogy ezt az időt a magyar ifjúság elitjének türelemmel és szeretettel megadja és az Ösztöndíjtanács munkásságát megértéssel támogassa.

MAGYARY ZOLTÁN

MAGYAR SZEMLE

A szerkesztőbizottság elnöke
GRÓF BETHLEN ISTVÁN

Szerkesztőbizottság

GOMBOCZ ZOLTÁN, GRATZ GUSZTÁV, GYALÓKAY JENŐ,
HERCZEG FERENC, HÓMAN BÁLINT, JANCsó BENEDEK,
KENÉZ BÉLA, BÁRÓ KORNFELD MÓRIC, KORNIS GYULA,
LEPOLD ANTAL, MAGYARY GÉZA, PETROVICS ELEK,
RAKOVSKY IVÁN ÉS RAVASZ LÁSZLÓ

Kiadja a MAGYAR SZEMLE TÁRSASÁG

HÓMAN BÁLINT
ELNÖK

BALOGH JÓZSEF
TITKÁR

MAGYARY GÉZA
ALELNÖK

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Tükör-utca 5.

Telefon: Teréz 287—86.

Postatakarékpénztári csekk számla száma: 22.300. Ausztriai előfizetőink számára:

A 1.753 (a „Hermes“-bank, Bécs, I, Stock im Eisenplatz 3, számlája)

Megjelenik minden hó közepén, hat íven

Előfizetési ára:

Magyarországon: *Jogi személyeknek, könyvtáraknak, iskoláknak stb.*
egész évre 20.—, négy hónapra (azaz egy kötetre) 7.— pengő

Magán-személyeknek egy évre 12.—, négy hónapra (azaz egy kötetre)
5.— pengő

Ausztriában: egy évre 20.— schilling (egyes szám 2:50 schilling)

É.-A.-Egyesült Államokban: egy évre 4.— dollár (egyes szám 40 cent)

Egyéb külföldön: egy évre 20.— svájci frank (egyes szám 2.— svájci frank)

Minden jogot fenntartunk